

FÓRUM

**„A PSZICHOANALÍZIS SZABADSÁGFILOZÓFIÁJÁNAK
KÖSZÖNHETI NAGYSÁGÁT”**

2005-ben Franciaországban „A pszichoanalízis fekete könyve. Jobban élni, gondolkodni, és jobban érezni magunkat Freud nélkül” címmel egy több mint nyolcszáz oldalas kiadvány jelent meg, amely a pszichoanalízist élesen támadó írásokat tartalmaz (*Le livre noir de psychanalyse. Vivre, penser et aller mieux sans Freud*. Catherine Meyer szerkesztésében, Mikkel Borch-Jacobsen, Jean Cottraux, Didier Pleux és Jacques van Rillaer közreműködésével, Les Arènes, 2005.) A könyv szakmai körökben és a szélesebb nyilvánosság előtt egyaránt heves vitákat váltott ki. Az alábbi interjú Elisabeth Roudinescóval, a neves francia történésszel készült, aki több könyvet publikált a francia pszichoanalízis történetéről. Az interjút Gilbert Charles készítette, és a *L'Express* című folyóirat 2005. szeptember 5-i számában jelent meg.

A „Fekete könyv” botrányt okozott. Miért?

Ennek a baljós hangzású címmel megjelent kiadványnak nem az a célja, hogy bírálja a pszichoanalízist, hanem az, hogy lejárasson egy diszciplínát és annak képviselőit, egy válsággal összefüggésben. Freudot ebben a könyvben hazudósnak, hamisítónak, plagizátornak, propagandistának, incesztuózus atyának állítják be, s olyan diktátorként ábrázolják, aki az egész világot megtévesztette egy hamis doktrínával. A pszichoanalízis csaknem valamennyi nagy figurája, Melanie Klein, Anna Freud, Jacques Lacan, Bruno Bettelheim megvetés tárgyává válik, mégpedig egy fölöttébb szegényes és vulgáris nyelvezeten, tele hamis és alaptalan állításokkal. A pszichoanalitikus mozgalmakat a korrupció melegágyaiként mutatják be, az analitikusokat pedig, akiket bűnözőknek nyilvánítanak, tízezer francia szenvedélybeteg haláláért tesznek felelőssé, mivel állítólag az analitikusok akadályozták volna meg, hogy droghelyettesítő kezelésekben részesüljenek. A könyvet még inkább perverzze teszi, hogy a kötetet jegyző öt személyen kívül (egy kiadói szerkesztő, egy történész és három harcosan antifreudista viselkedésterapeuta) olyan szerzők műveit is tartalmaz-

za, akik kritikusan állnak hozzá ugyan a pszichoanalízishez és Freudhoz, de semmi közük ehhez az ultradestruktív pozícióhoz, és akiket – valószínűleg tudtukon kívül – a vállalkozás hitelességének igazolására használtak fel. Ez tehát nem komoly tudományos könyv, hanem fanatikus vádbeszéd, amely az úgynevezett „revizionista” iskola hagyományait követi.

A pszichoanalízis szabadságfilozófiájának köszönheti nagyságát

Ön a gázkamrák tagadóira utal?

Egyáltalán nem. A „revizionizmus” kifejezést azok az amerikai történészek alkalmazzák magukra, akik Freud művének szisztematikus kritikájára vállalkoztak, és akik Freudot plagizátornak és misztifikátornak tartják. Ez az irányzat azonban túlmegy a kritikán, és arra törekszik, hogy a pszichoanalízist mint szélhámosságot leplezze le. Hívei, éppen túlzásaik miatt, az Atlanti-óceán túlpartján már marginalizálódtak, miután 1996-ban megpróbálták megakadályozni egy nagy Freud-kiállítást Washingtonban.

De hát nem is szabad bírálni a pszichoanalízist?

Dehogynem, éppen hogy bírálni kell a pszichoanalízist. Én magam is ahhoz a történetírói irányzathoz tartozom, amelyet Michel Foucault és Henri Ellenberger neve fémjelez. Ez utóbbi műveit éppen a „Fekete könyv” szerzői torzítják el manapság. A könyv legtöbb szerzője és felelőse azonban nem tartozik ehhez az irányzathoz. Ők egy imaginárius gulágot festenek le, amelyre nincs semmi bizonyítékuk. A számok hamisak, állításaik pontatlanok, az interpretációk pedig olykor teljesen légből kapottak. Franciaországot és a latin-amerikai országokat elmaradott országoknak tartják, amelyekben a pszichoanalízis obskúrus okok miatt lelt menedékre, miközben a civilizált országokban már betiltották. Számos olyan szövegnek az összefoglalása olvasható a könyvben, amelyek már régebben megjelentek, és amelyek a szakemberek számára jól ismertek – de ezeknek a gondolatait eltorzították, kiszakították és kiforgatták őket a kontextusból. Ezek ásatag dolgok, amelyeket egy eddig titokban maradt igazság feltárásként ünnepelnek, noha a leltár már régen készen áll. Az analitikus elméletet „áldományként” prezentálják, amely minden klinikai ismeretet nélkülöz. Semmiféle pozitívum nem kerül említésre, még a nagy sikerek sem, így például Marie Bonaparte, akit Freud mentett meg az öngyilkosságtól, vagy Françoise Giroud, aki a Lacannel folytatott analízisének köszönhette az életét. A pszichoanalízis „áldozatait” arra szólítják fel, hogy lázadjanak – ne a sarlatánok ellen, akik kihasználják őket, hanem az egész diszciplína ellen, ami abszurdum. A szerzők arra szólítják fel a pácienseket, hogy hagyják el a díványt, és csatlakozzanak azokhoz, akiknek egyedüli hatalmukban áll,